

Učit se, učit se, učit se...

George Dlouhy

Toto heslo praktikoval s úspěchem již Lenin a věřím, že i generace našich existujících, popřípadě stávajících se důchodců, si na něj přinejmenším pamatuje. Jak jinak bychom byli kdysi schopni se vypořádat s řazením rychlostí v Trabantu anebo třeba tvrdit úřadům, že máme pozitivní vztah k socialistickému zřízení?

Jsem proto překvapen, s jakou zarputilostí někteří z nás odmítají se naučit i třeba to sebemenší, co souvisí s používáním osobních počítačů! Do jisté míry je chápu, neboť třeba i jen takový počítač spustit, není zcela jednoduché, jako například nastartovat auto. Auto totiž nikdy “nespí” jako počítač, neptá se nás na hesla, neptá se jak se jmenoval náš první pes a ani nás nezlobí kryptickými oznámeními, kterým jen málokdo rozumí. Navíc jsem si již jistý, že každý počítač svého uživatele zlobí. Zcela jasně si pamatuji třeba na můj první Commodore 64, který i když měl malou paměť, tak i přesto si velice dobře pamatoval, že jsem zapomněl heslo ke vstupu do jednoho programu.

S osobními počítači jsem měl to štěstí, že již od samého jejich zrodu, jsem s nimi navzdory všemu udržoval přátelský styk. Přesně tak, jak nás kdysi nabádal učitel ve škole, abychom ve třídě udržovali přátelský styk mezi sebou. “Ale hlavně, ne pohlavně,” dodával, čehož jsem se při styku s počítači snažil držet.

Také jsem měl štěstí, že naše generace vyrostla v době, kdy elektrické spotřebiče začaly vládnout domácností a tak jsem bezpečně věděl, že pokud se takový spotřebič má používat, musí se nejprve zapnout.

Kdysi jsem se bláhově domníval, že podobně mohu nakládat i s počítačem a prostě ho jen zapnout a on poběží! To bylo ale na samých začátcích mé družby s těmito přístroji a dnes vím lépe. Třeba i jen najít startovací vypínač je totiž problém. Počítače mají obvykle ten vypínač často zamaskován do plastického exteriéru tak dobře, že ho jeden jen tak neobjeví. Naštěstí jsem zjistil, že v tomto spouštěcím stadiu mně ale nevadí, zmáčknou-li jakoukoli klávesu, jeden z nich totiž bude jistě ten hledaný vypínač.

Když se po zmáčknutí objeví někde na počítači nějaké světélko, znamená to, že jsem ten vypínač úspěšně našel. Jeden z prvních mých počítačů mě již tenkrát naučil po prvním světélku hned přestat mačkat jiné klávesy a poslušně čekat, až se počítač sám rozhodne se mnou komunikovat.

Pokud počítač naskočí hned po prvním zmáčknutí klávesy, tak to vždy považuji za neocenitelný bonus a ten den klasifikuji jako šťastný. Často se stává, že žádné světélko se neobjeví a počítač je nadále netečný k mým opěťovaným pokusům o zapnutí. To potom musím vstát ze židle a přesvědčit se, že má Olga mně při jejím naprosto zbytečném úklidu mé trucovny nevypnula počítač ze sítě či ze zadní strany té počítačové bedny.

Pokud kabel je zapnutý a počítač stále ještě nechce naskočit, potom se obvykle zachmuřím, neboť to znamená přinejmenším jeden problém. Když počítač po zapnutí alespoň pípne, tím se mně snaží přátelsky naznačit, že paměťové karty ztratily kontakt. Potom poslušně vypnu počítač v zásuvce a přes všechna varování ničeho se nedotýkat, napsaná na různých cedulkách uvnitř bedny, všechny paměťové karty vyndám a opět je tam zasunu. Pokud paměťové karty jsou nepoškozené, počítač po znovu nastartování pípat přestane a poběží. Pokud ne, paměťové karty potřebují zřejmě vyměnit.

Stává se ale, že počítač ani nepípne a ani nenaskočí. Na monitoru se nic neukáže a počítač prostě jen sedí a nic se neděje. Příčina může být v pojistce, kterou většina počítačů má poblíže transformátoru a která se někdy spálí. Jako další alternativa této katastrofy může být vadný BIOS, což raději ani nechtějte vědět co to je. Když jsem se to poprvé dověděl, tak jsem z toho to odpoledne po obědě nespál. V obou případech si počítač zaslouží zavést do opravy či na skládku, a tam se s ním obřadně rozloučit. V opravě mě totiž obvykle doporučili koupit nový.

Tím ale ještě mé útrapy se spouštěním nekončí! Speciálně u laptopů, jejichž spuštění se obvykle chrání heslem, se někdy stane, že zapomenou zapnout na něj napojený externí monitor či v USB je

zastrčený disk. Potom čekám a čekám a očividně se nic neděje! Jelikož se mně přesně toto stalo již několikrát, tak si na to tak po pěti minutách vzpomenu a většinou do té doby počítači úmyslně neublížím. Honem potom zapínám externí monitor či vyndám disk a znovu nastartuji. Po tomto obvykle mě již přítel počítač vítá a chce na mě to zatracené heslo.

Někdy laptop také "spí" a po zmáčknutí klávesy nic neděje. To potom obvykle improvizuji. Někdy mačkám ten vypínač dvakrát rychle za sebou, někdy pomalu za sebou a někdy zmáčknu a držím zmáčknutý, dokud se něco neděje. Každý výrobce toto probuzení organizuje jinak a tak záleží nejenom na značce, ale někdy i na modelu. Výše popsané metody jsem náhodně objevil na mých asi deseti laptotech, které jsem kdy používal a nejsem schopen si zapamatovat, co zrovinka působí na ten či onen model, který mám momentálně před sebou. Mé improvizace ale doposud neměla žádné katastrofální následky, maximálně se mě podařilo počítač ze spaní probudit a potom ho hned vypnout, na což si při opětovném zapnutí počítač stěžoval.

Aby mně nikdo nemohl zapnout vypnutý počítač, k jeho spuštění vyžadují heslo. Toto je možné si nastavit kdykoliv při spouštění počítače, pokud zmáčknete klávesnici F12. Některé počítače to mají ale jiné a je nutné si to přečíst, když počítač poprvé začne cosi psát na monitor. Protože toto kontroluje již zmíněné monstrum, zvané BIOS, myslím, že i na počítačích prodávaných v Čechách jsou ty instrukce psány anglicky. Hleďte "Setup F + (nějaké číslo)" a pospěšte si, ten BIOS se totiž nemůže již dočkat aby v počítači řádil a tak nečeká dlouho. Po úspěšném zmáčknutí si pogratulujte a připravte se na potyčku s angličtinou. Monitor zmodrá a zešediví, resp. jen jeho zářící obrazovka a před vámi se objeví spousta napsaných řádků. Hleďte pod obvyklým názvem "Security" a pod ním "User Password". K pokračování se potom nechte řídit instinktem, popřípadě zděděnými pudy, a v žádném případě se nespolehejte na Myš, tak totiž s BIOSem nemluví!

Nezapomeňte, že pokud si zabezpečíte počítač heslem, které se vyžaduje hned při spuštění (tedy ani Windows ještě neběží), potom je velice dobré si to heslo pamatovat a nezapomenout ho. Nevím o žádném jednoduchém způsobu, jak se totiž do počítače bez hesla dostat. U některých počítačů stačí vyndat malou baterii a BIOS se vyčistí a začne tak, jako byl na začátku, ale ne u všech je možné tu baterii najít!

Počítače si vyžadují od nás i změnu v našem způsobu myšlení! Takže "Start" na Windows není jen začátkem, ale někdy i začátkem konce. Programátoři, kteří za všechno toto mohou, nejsou totiž jedněmi z nás. Oni žijí na černo-bílé planetě, kde existuje jen "ano" nebo "ne". Takže, když chci něco na počítači dělat, tak jdu poslušně na "Start", protože s něčím začínám a tam počítači sdělím, s čím začínám. A to i když počítač chci vypnout. Začínám totiž s koncem spuštění počítače.

Ne vždy se mně to ale povede. Stane se totiž, že někdy Myš mně přestane cupitat po monitoru a počítač nereaguje na žádné mé vynaložené úsilí ho probudit k životu. Potom se uchyluji k drastickému řešení a zmáčknu a držím vypínač, dokud počítač jeví alespoň nějaké známky života. Nikdy jsem neškrtil tchoře, ale nemohu si pomoci a vždy při takovémto násilném zavírání mám takový pocit, a prý se i podle toho tvářím, tvrdili jednou jedni kolemstojící.

Když ani to nepomůže, potom vypnu kabel v zásuvce!

Těmi posledními úkony vždy dokazují počítači kdo je u nás doma pánem. On mně to samé potom dokazuje po jeho dalším spuštění a ptá se mně na spoustu věcí, o kterých normální smrtelník nemá ani tušení že existují. Souhlasím potom raději se vším, co na mně operační systém vyžaduje a vždy si připadám ještě hůře než Faust, kterému stačilo se upsat Ďáblu jen jednou.

Maje spuštění a zavření počítače zvládnuté, spuštěním se mně najednou otevřela brána do země plné pokladů. Již od samých začátků počítačové techniky jsem mohl třeba vše co jsem napsal zase smazat, a tak se za nic v budoucnu nestydět. Mohl jsem si uschovat dopisy mým přátelům a potom jim časem s naprostou konfidencí připomínat, že jsem jim to přeci psal, jak to že o tom nevědí?

Mohl jsem i hrát šachy s počítačem a po chvíli přemýšlení jsem našel způsob, jak jsem nad ním vždy zvítězil. Pro benefit těch z vás, co hrají šachy musím dodat, že jsem hrál až téměř do konce, kdy mě počítač drtil. V tom stadiu jsem si s ním vyměnil stranu a šach mat potom přišel téměř hned. Počítač mě z celého svého silikonového srdce gratuloval a já tu gratulaci nechával vystavenou na terminálu přes celou obědovou pauzu! V očích spolupracovníků jsem narostl na použitelnosti, ale na hodnocení mé pracovní performance to pozitivní vliv nemělo.

Brzy, již za Windows z doby kamenné, jsem objevil i jiné lahůdky, jako třeba některé nesmrtelné kombinace klíčů klávesnice:

1. Třeba zmáčknutí Ctrl (držet) a C dělá přímo zázraky. Stačí Myší zatáhnout nějaký text, fotografii, jméno souboru a potom zvolit ty dvě klávesy a to zvolené se okopíruje do paměti počítače. Přesně řečeno do clipboardu, což je původně anglický název pro část počítačové paměti. Potom opět Myší zvolím nějaké prázdné místo a tentokrát zmáčknou Ctrl(držet) a V. Potom to, co je uschováno v paměti se tam okopíruje.

Jeden učitel, který mně kdysi učil, říkával, že jeden názorný příklad je lepší než hodina vysvětlování. Takže když chtěl třeba vysvětlit co je to pohlevelk, vyvolal k tabuli někoho, na kom se to dalo vysvětlit nejlépe. Potom mu jeden takový pohlevelk dal a zářil nadšením nad svou interpretací Makarenka. Takže věřím, že tuto tematiku vysvětlí nejlépe následovný příklad:

Předpokládám, že máte již za sebou úspěšné spuštění počítače a tak nyní si otevřete jakýkoliv textový editor a založte si zbrusu nový dokument. Napište tam pár vět a potom zatáhnutím (zmáčknutím levou klávesou a tažením Myší) zvolte pár slov. Dokud jsou barevně zdůrazněná, zmáčkněte Ctrl (držete) a potom hned C. Sice se nic viditelného nestalo, ale přesto těch pár slov je nyní okopírováno do paměti počítače a budou tam, dokud nezmáčknete znovu Ctrl (držet) a C (nebo zvolíte z některého menu příkaz "Okopírovat", což je to samé jako Ctrl (držet) a C). Nyní si otevřete zbrusu nový dokument, klikněte Myší na nějaké místo v něm a zmáčkněte Ctrl(držet) a V. Vybraná slova se tam okopírovala.

2. Obdobou předešlé kombinace je Ctrl (držet) a X. Rozdíl je jen v tom, že vybraný text se do paměti přenes, takže z původního dokumentu zmizí a po zmáčknutí Ctrl(držet) a V se přenes do nového dokumentu.

Zvolený text či fotografie se takto dají kopírovat či přenášet do jiných programů, které text či foto zobrazují. Takže třeba dopis napsaný v text editoru se dá celý okopírovat: K vybrání všeho textu na všech stránkách textového editoru zmáčkněte Ctrl(držet) a A. Potom si otevřete mailový program a do nové či existující zprávy Myší klikněte, kam chcete text okopírovat a zmáčkněte Ctrl(držet) a V.

Pokud máte nějakou fotografii, kterou chcete poslat mailem, nemusíte vždy ji posílat jako přílohu. Můžete ji přímo okopírovat mezi text mailu:

Nejprve musíte ale tu fotografii otevřít v nějakém grafickém editoru, jako je třeba "MSPaint", který doposud přichází s každou verzí Windows. Z palety nástrojů zvolte ten, co umožňuje vybrat celou, popř. jen část fotografie. Obvykle to je jakýsi rámeček, který přes fotografii rozprostřete. Když se tak stane, potom můžete použít výše popsanou kombinaci Ctrl (držet) a C. Otevřete mailový editor, klikněte Myší, kam chcete aby se fotografie okopírovala a zmáčkněte Ctrl(držet) a V.

Při tom všem, doposud popsaném, nezapomínejte, že váš partner je počítač a ten příkazuje jen "musíte" a potom se něco stane. Pokud se vzbouříte a odmítnete ho poslouchat, třeba zmáčknete jen Ctrl, nebo tu klávesu nebudete držet po dobu zmáčknutí C, potom dávejte vinu jen sobě. Počítač totiž neudělá to, co by jste chtěli aby udělal. Věřím, že to nedělá ze škodolibosti, ale je prostě pomýlený. A to není ta výmluva, která byla jednu dobu v Praze velice aktuální, ale holá skutečnost.

Samozřejmě, že mé potyčky s počítači jsem zvládnutím mačkání těchto dvou kláves neskončily. Existují ještě jiné kombinace, které ale ne všechny programy uctívají. Třeba u Microsoft programů, Ctrl(držet) a Z vrátí zpět poslední povel, který jste počítači zadali. "Print Screen" okopíruje to, co je momentálně zobrazeno na displeji do clipboardu a potom se to dá okopírovat třeba do mailu a poslat někomu. Pokud před zmáčknutím "Print Screen" zmáčknete a držíte Alt tak potom se neokopíruje celý displej, ale jen část, přináležící aktivní aplikaci.

Bylo období, kdy jsem se hrozil, že díky věkem přicházejícímu zapomínání, zapomenou tyto zkratky a nebudu moci třeba otravovat mé přátelé fotografiemi našeho, již patnáct let mrtvého psa Bobeše. Naštěstí programy mají meníčko, kde jsou tyto zkratky duplikovány. Takže vyzbrojen znalostmi intrik zapínání a vypínání počítače a ovládnutím kláves Ctrl, C, V, Alt a "Print Screen", jsem si začal vybírat z toho bohatého výběru, který počítač nabízí. Nejprve jsem si otevřel textový editor a najednou jsem zjistil, že vlastně nevím co to jsou soubory a direktoráře. Později při otvírání Internetových

stránek jsem ani netušil, jaká různá nebezpečí na mě čekají. Nevěděl jsem, že existují počítačové viry, které mně dětinsky smazaly můj adresář a nevěděl jsem nic o zálohování a údržbě dat.

I když to zní obširně, zvládnout základy není velkým problémem, ale o tom zase příště.

Poznámka:

Jsou ale programy, které se bez ovládní právě těchto kláves neobejdou. Pokud máte zájem o jeden takový, můžete si ho volně stáhnout z mé webové stránky:

www.dlouhy/web-content/cz/pc/digitalni_tresor.html

Tento program jsem napsal pro mé přátele a je volně k natažení, kopírování atd. atd. Používám tento program k ukládání všech hesel, která potom mám zakódována pod jedním, jediným heslem. Originálním soubor tohoto programu je "digitalni_tresor.exe (velikost (9637 KB))" neobsahuje žádné viry, nenapojuje se na Internet, a nedělá prostě nic jiného, než že bezpečně a pohodlně uschovává a vybírá různá hesla. Používá právě kombinaci již popsaných kláves a tím pádem předchází psaní jednotlivých písmen při zadávání hesel do různých programů. To zamezuje virovým programům, které sledují stav klávesnice, ve zcizení hesel a jejich přeposlání po Internetu.